

„שירת חייו“

כאשר שמע הילד ריק מארסין את נגינתו של המחצר הגדול ארט האוארד, החליט להיות מוסיקאי. ריק היה יתום, האוארד התעניין בו, ממש גידל אותו, ליימד אותו לחצר.

ריק הפך אמן גדול. נגינתו כבשה את כל הלבבות. אולם הוא היה עבד לחצוצרה. הוא שאף חלף להגיע אל הצליל, שאותו לא השיג איש לפניו. הוא היה כדברי אחת הגבורות בסרט „נשוי לחצוצרה“ שלו. חייו היו כפולים: הוא ניגן בתזמורת, לפי שרביט המנצח והמשמעת הקיבוצית; הוא ניגן „בשביל עצמו“.

נשואיו לאשה עשירה, ריקנית, פסיכופאטית הביאו אותו לשפל המדרגה. הוא הפך שיכור, חדל לנגן, היה מושט בר חובות הכרך, כחולה אנוש, שמע סוף סוף את הצליל המבוקש: צפירת האמבולנס, שבתו לקחתו לבית החולים.

פה צריך היה הסרט להסתים. אבל מסיבות שונות הוכנס לכאן „הפריאוד“: הוא מבריא, חוזר אל נערתו הראשונה, אל תרועת החצוצרה בכל לב.

היחס בין האדם לאמנותו הוא חומר מצוין לסרט. שירת חייו היא בלי ספק סרט טוב, למרות מספר ליקויים רציניים: דמו תה של אשת ריקי (לורן באקאל) אינה משכנעת, אפילו מגוחכת והסוף מלאכותי, זר לחומר.

אבל היתרונות רבים מן החסרונות: משחק מצוין של קירק דוגלאס בתפקיד ריקי, של דוריס דיי (כאבתו הראשונה והסופית של ריקי), הארי קרמיקל כפי סנתון בעל לב, וביחוד הרננדו כהאוארד הכושף.

את המוסיקה של ריקי מספק, מבלי להראות בסרט, כמובן, הארי גיימס, ואם כי איננה ג'אז טהור, היא משוכח. בימויו של מייקל קורטז הוא נקי והשיג את האווירה של מועדוני הלילה. לצוין מירי חד ראוייה התמונות, שזולמו (על ידי טד מאקאיר) ברחובות, שחיה ניו יורק, שירת חייו איננו אחד הסרטים הגדולים של השנה, אבל בלי ספק אחד המעניינים ביותר.

לורין באקאל (72), שער חום בהיר, גובה: 1.70 מ' גדלה בניו יורק ושמה האמיתי היה בטי פרסקי. לאחר שסיימה את בית הספר, נכנסה לאקדמיה הדרמטית בניו יורק, הופיעה בתפקידים קטנים במחזות של בית הספר. לכמה המקצועית מעורב להם לא הגיעה. כאשר הוצע לה להיות רקדנית ברביי, סרבה באמרה שלא תוכל להופיע בפני קהל, כשאינה לובשת את כל בגדיה. התחליף ההגיגני ביותר לקארן ירה על הבמה נאיתה לה עבודה באלם, כסדרנית באחד התיאטרונים.

פגישת אקראי עם עורך אחד העיתונים האמריקאיים החשובים הביאה לה עבודת דוגמנית. תמונתה משכה את תשומת לבו של הבמאי החאורד (הייתו כלה זמין זכר) הוקס, שהחתיים אותה בראשית על חוזה, אחר החל ללמדה מחדש את תורת המשחק. לאחר שנה של עבודה כזאת, היתה לורן מוכנה להופיע על הבמה. גם הפרסומות טובים שמה הלכה לפנייה, היא היתה לכוכב בן לילה. השחקן שהופיע לצדה בסרט, האמי פרי בוגארט, נשא אותה לאשה.

דוריס דיי היא שחקנית חושפת העור שה רושם מצוין בשירת חייו. היא היתה זמרת ראדיו מפורסמת למדי, כאשר היא ליטה שהגיעה שעתה לשחק בסרט. היא נכנסה אל משרדו של הבמאי מייקל קורי טיו, נסתה לשכנע אותו. קורטזי שוכנע ובארבעה סרטים הראשונים הוכיחה, שהיא יותר מזמרת מתוקת-פרצוף; דוריס דיי היא שחקנית מוכשרת גם בתפקידים דרמטיים.

„עת ישמע קול ממרום“

הדת אינה הנושא המתאים ביותר לסרט — בזאת אין כל ספק. אין כל ספק שהאנשים, שהפיקו את עת ישמע קול ממרום הצליחו להחליף מנושא דתי טהור, בהצלחה.

סיפור המעשה נטב על אחד בשם ג'יי סמית, פועל בבית חרושת למטוסים, אי שם בקליפורניה; על אשתו (בהריון), חודש תשיעי, ועל בנם בן העשר. באחד הערבים שמע ג'יי סמית בראדיו את קול

אלוהים, הפונה אל האנושות הדוחיה בביקשה — הוזהרה — שישובו למוטב. קול אלוהים נשמע בכל העולם בכל השפות והלשונות, בכל הגלים, באותה שעה בדיוק. הרושם בעולם הוא גדול, אף על פי שגיו סבור בתחילה, שכל העניין אינו אלא תסיכת של אורסון וולס, מתחרו לו עד מהרה, שהקול היה אמנם קולו של אלוהים.

מחוצ ג'יי ומשפחתו, שמעו את הקול האלוהי מיליוני אנשים בעולם כולו. הרדיו שם גדול, בני אדם חוזרים למוטב, פחות או יותר, ואלוהים נח בערב השביעי.

הקוץ בסרט הוא, שהוא אמריקאי מדי. מרבית התאוריה הוא מקומי, מעמיד בנסיון את הבנתו וסבלנותו של הצופה המקומי, המצליח רק במאמץ עליון להתגבר על הדישעמום, להשאר על כסאו עד לסוף המתקן.

צרכה

„המוות מאחורי הראי“

„הבט אל בבואתך בראי, במשך כל ימי חיך, וראית את המוות בעמלו — כך בורים בכזרות זכוכית.“ בעד הראי עובר המשורר (ג'ין מרהל) אל עולם הצללים התחתון, בסרטו החדש של זאן קוקטו „אורפיאוס“. הוא הולך לחפש את אשתו, אירידיקה (מריה דיי), שגלוקה ע"י שלח המוות — עלמה יפהפיה (מריה קורס), הנוסעת במכונית עליון להגבר על הדישעמום, להשאר על כסאו עד לסוף המתקן.

זהו הפירוש המודרני, הריאליסטי, שנתן הבמאי המקורי, זאן קוקטו, לאגדה העתיקה, היוונית, על אורפיאוס. אורפיאוס היוני היה מקסים בשירתו וזנבלו את בעלי החיים, העצים, האבנים. כאשר מתה אשתו ונלקחה לשאול, הקסים אורפיאוס בנגינתו את האלים והורשה לבקר בשאול ולקחת את אשתו. אורפיאוס המודרני, בסרטו של קוקטו, הוא משורר פריסאי נערץ, היושב בבית הקפה של המשוררים. מטרת חייו היא החיפוש אחרי הדעת. הוא מזונית, בגלל זאת, את אשתו האדמית. שליחת המוות, שהתאהבה בו, לוקחת את אשתו, בלי הוראות מלמקה. בית דין עליון מחליט, שאסור היה לעשות זאת, ומחזיר לאורפיאוס המודרני את אשתו.

„ככל שהסרט נעשה מוזר ורחוק מהמציאות, אומר קוקטו, כך הייבים להישמש ברקע מציאותי. התוצאה היא גיהנום מכשירי רדיו, שליחי מות, אופנועים, — סרט משונה וקשה להבנה, אבל פיוטי

גרי, וויטמור, דייזים * קול האלהים בכל גל

ביותר, וכמו כל הסרטים של קוקטו, „היפה והחיה“, „דם המשורר“, „ההורים הסודיים“ עורר זיכוח: מה מידת האמת ומה מידת השטחיות, השימוש באפקטים בסרטי.

סופר „העולם הזה“ בפריס, שהיה נוכח בהכנת הסרט, מספר לנו על דרכו המירידת של הבמאי זאן קוקטו בייצור והסרט.

גם בעת הכנת הסרט „אורפיאוס“, נהג קוקטו בדרכו המקורית: הוא עמד בתוקף על רצונו לבחור בעצמו את הסטיסטיים.

„עת ישמע קול ממרום“

הנוהג הוא, שאלה נבחרים על ידי הרגיטור (לא במאי), שלרשותו רשימות ארוכות ובהן שמות וכתובות של סטיסטיים, אשר אליהם יש לפנות; עליו למצוא את הגבר שיסכים לגלח שערות ראשו תמורת כמה ימי הסרטה, ואת האשה שתסכים לשחק בתפקיד הסטיי של פרוצה פריסאית. אולם קוקטו לא חפץ הפעם בסטיסטיים מקצועיים. היה ברצונו לתת יותר אמת בתמונת ההמוני שבסרטו, ועל כן החליט לבחור את הנערצים והנערות הדרושים לחלקי הפיגורציה בסך ג'רמן דה פרה (רובע הסטודנטים של פאריס), למרות שהללו גרמו לבמאי ולחבר עובדיו צרות

עיסיות, הוא מעיר: „רבוץ העולמים, רבוץ זה טרם למד להלך על שתיים, ועוד לקראת חמוה כזו.“ לשמחת האכרים הרבה הועתק מקום הצלום לבית הקפה שבמרכז הכפר. במקום זה פורצת תגרה והשמחה רבה, כי הסטרייזים שנבחרו על ידי קוקטו, בסך ג'רמן דה פרה, יודעים היטב את מלאכת ההרצות: ההרס בבית הקפה רב; כסאות עפים באוויר; כוסות מתנפצות בתריסורים; ובכל בית-הקפה האמיתי מורט שערותיו. אך הממונה על רכוש הסרט מרגיעו, בהודיעו שכל הנוק ישולם, וכי מיד יוכל לקנות בעיר ציוד חדש.

לורין באקאל, קירק דוגלאס („שירת חייו“) תרועת החצוצרה בכל לב

„חתוך“ „חתוך“ נשמע קולו של זאן קוקטו. הצלמים מפסיקים לצלם. הסצינה אינה משייכה את רצונו של קירקטו, המסביר לכולם שנית את תפקידיהם האינדיבידואליים, כדי שיצרו את התרמוניה המשולמת של דיסהרמוניה שבהמולה גדולה. הפעם פותח בעל בית הקפה זוג עיניים גולות וגדולות, כי במהירות הבזק נוקה אולם בית הקפה, הכסאות והשולחנות הועמדו מחדש, במקומם, ומארגונים, שזה עתה נפתחו, הוצאו מאות כוסות חדשות, שהועמדו על השולחנות כחומר לפעולה. הפעם קטטה רוחו של בעל בית הקפה. הוא מעדיף לחוות בכוסותיהם של הזרים המתנפצים לכל עבר, למרות שמכוסותיו הוא לא נשאר כל זכר.

זאן קוקטו מקפיד גם במעבדת הצילום: זאן מרה זחל מעל לתמונה ונשפל על ערימת חציר, שהוכנה מחוץ למסגרת המצלמה מצלמת מעליו, וכך נראה זאן הוחל על התמונה הענקית של פריס, כאילו עף ממעל פריס. אחריה, על פיר, לעוף גם כן. אך מזלו לא הזויר, ובסוף הסצינה נפל ונזקע את רגלו, לאשרו כי רב, קוקטו, הצלם הראשי ומהנדס הקול, שבצעו נחת מהתמונה האחרונה, כי אלמלא כך, לא היו מתחשבים במצבו של הפצוע והיה עליו לחזור על ביצוע הסצינה.

מדי 360,000 עד 120,000. בסוף הצילומים מתקבלים עשרות גלילי סרטי צילום ברחב כ-360,000 תמונות המצולמות על גבי נחש שחור וארוך. עתה מתחילה עבודה מעיפת ומיגעית: להוציא מאורך זה את התצלומים הרצויים ביותר לסרט הסופי — לחתוך, להדביק, לזרוק, להוסיף, לחזור חלילה.

במשך שבועות עורכת הגב' זקלין סדול, העורכת הראשית, גומחים בגוף הסרט ומגיעה סוף סוף ל-120,000 תמונות, שמהן יורכב הסרט. אבל, העבודה טרם נסתיימה. 120,000 תמונות אלו משמשות רק חומר נוסף לעריכה קפדנית ביותר שלה ושל קוקטו עצמו. בעריכה אחרונה זו מוצאות אפילו תמונות בוודות — מגע סופי, הוא הקובע את קצב הסרט ומתיחותו.

הכתובת: תיא לילנבלום 12, טל. 66785/ האחראי: מ. שיף / המויליים: אברהם גורדון ושלום כהן / דפוס מ. שהם, טלסון 2239 / הסצה טלט בע"מ.

לוא מעטות, אין קוקטו יכול שלא להעלות חיוך על שפתיו בעת ספרו על „החכמות“ ומעשי הקונדס שעוללו „חברה-לצים“ אלה בעת ההסרטה.

בית רוטשינרד זכורה הפחם. לא רק הסטודנטים הראו רצון טוב: בפעם הראשונה בתולדות הקולנוע הצרפתי, מס' כימים השחקנים שלא לקבל את כספם מרווחי הסרט. הם אפילו השקיעו בו מחסי כוונותיהם הפרטיים. על ידי עזרתם הכספית של זאן מרה השחקן בתפקיד הראשי, פרנסואה פריה, זאן קוקטו ואחרים, הצ'יחו לאסוף סכום של 80 מליון פרנקים לערך, שהיה דרוש להכנת הסרט.

גם התגלית האחרונה שבסרט „אורפיאוס“, אדוארד דרמיס המכונה בסטודיה בשם „דודו“, תרם ממשכרתו. זאן קוקטו גילה את דודו במכרות-פחם שבצפון צרפת והזמינו לפאריס. כאן טיפל בפיתוח כשרוניתו. (בסרטו האחרון של קוקטו: „זידים נוראים“, משחק דודו שתפקיד ראשי לצדה של ניקול סטפן, בתו של הברון רוטשילד).

ואחרי שנאסף הכסף, השפיע קוקטו ומרצו על האנשים המשתתפים עמו בייצור הסרט, וביום אחד: אל כפר צרפתי שלו מתקרבת יזכנסת שיירה, אשר תוך רגעים מספר כובשת את הכפר. מן המכוניות קופצים אנשים שונים ומזורים, הלבושים בשלל צבעי הקשת והמדברים בקול-רם; הם מותחים חוטי חשמל. למראם מהרהר לתומו אנדרה הזקן: „כנראה אין הללו שפויים בדעתם; הם מדליקים מנורות חשמל ענקיות בצהרי יום, לאור השמש...“

מן המרס או הירח? השחקנים משחקים, האורות מסנוורים, הסכנאים מורי עים ואנשי הכפר ממשכיכים לעמוד, כשפיהם פעור, והפעם שואל זוליון את אנדרה: „האם נפל חבר משתוללים זה לצרפת מכווכב המאדים, או מהירח של זיול הורן?“ צעירי הכפר המתקדמים, שבנסיעתם העירה ביקרו בבתי הקולנוע, יודעים כי בכפרם מסריטים עתה סרט. חשיבות רבה נודעת בעיניהם לעבודה זו. הם מסבירים לחבריהם הבורים, שמדי יחזו בסרט המוסרט כאן, ומה רבה אכזבתם, כי הגה זה כבר למעלה משעה ומחצית השעה, שחוזרים בפעם העשרים על סצינה בה צריך אחד השחקנים לעצור צעדים לקראת נערה חמודה. הדבר מרגיז וארמנה, אדום השער, אינו יכול להתאפק, ובין שתי קללות צרפתיות